

בבית המשפט העליון בשבתו כבית משפט גבוה לצדק

בג"ץ 9132/07

בפני :

כבוד הנשיאה ד' ביניש
כבוד השופטת א' חיות
כבוד השופט י' אלון

העותרים :

1. גבר אלבסיוני אחמד
2. נאג'ר מאהר
3. עדאלה המרכז המשפטי לזכויות המיעוט הערבי בישראל
4. גישה - מרכז לשמירה על הזכות לנוע
5. המוקד להגנת הפרט מיסודה של ד"ר לוטה זלצברג
6. אלחק
7. מרכז אלמיזאן לזכויות האדם
8. רופאים לזכויות אדם
9. המרכז הפלסטיני לזכויות אדם
10. הועד הציבורי נגד עינויים בישראל
11. מרכז עזה לבריאות הנפש
12. בצלם - המרכז המידע הישראלי לזכויות האדם בשטחים

נ ג ד

המשיבים :

1. ראש הממשלה
2. שר הביטחון

עתירה למתן צו על תנאי וצו ביניים

י"ט בכסלו התשס"ח (29.11.07)

תאריך הישיבה :

בשם העותרים :

עו"ד נעם פלג ; עו"ד פרופ' קנת מן ; עו"ד פאטמה אלעג'ו ; עו"ד שרי באשי ; עו"ד חסן ג'בארין

בשם המשיבים :

עו"ד דנה בריסקמן ; עו"ד גלעד שירמן

החלטת

הנשיאה ד' ביניש:

1. העתירה שלפנינו מופנית נגד החלטת המשיבים להטיל הגבלות שונות על אספקת החשמל והדלק לרצועת עזה. ביום 7.11.07 קיימנו דיון דחוף בעתירה, ונוכח הודעת המדינה לפיה בשלב זה טרם הוחלט באופן סופי על ביצוע הגבלת אספקת החשמל לרצועת עזה, שמענו טיעונים לעניין צמצום אספקת הדלק בלבד. בעת הדיון הודיעה המדינה כי היא מכירה בכך שחלה עליה חובה שלא למנוע אספקתם של צרכים הומניטריים חיוניים לרצועת עזה, ולפיכך הודיעה כי היא תעקוב ותוודא שהקיצוצים הנעשים לא יגיעו לרמה של פגיעה בצרכים הומניטריים חיוניים. בסיום הדיון קבענו כי המדינה תגיש בתוך 7 ימים את הנתונים היסודיים המבססים את הערכותיה בדבר השפעת צמצום אספקת הדלק לרצועת עזה, ותפרט מהן דרכי המעקב ובדיקת הנתונים אשר יש בכוונתה לקיים לשם שמירת הצרכים ההומניטריים ברצועת עזה.

2. ביום 15.11.07 הגישו העותרים בקשה בהולה למתן צו ביניים בעתירה, וביום 23.11.07 ביקשו כי נקיים דיון דחוף בעתירה, נוכח הודעת המדינה לפיה החל מיום 2.12.07 יוחל בהגבלת כמות החשמל המסופקת לרצועת עזה. הודגש, כי לטענתם אין דרך לצמצם את הגבלת החשמל לעזה מבלי לגרום להפסקות חשמל בבתי חולים ולהפסקות בשאיבת מים נקיים לאוכלוסייה האזרחית, ועל כן יישום החלטה זו יגרום לפגיעה וודאית, חמורה ובלתי הפיכה במערכות הומניטריות חיוניות ברצועת עזה, בבתי חולים, במערכות המים והביוב, ובאוכלוסייה האזרחית כולה. בטיעוניהם המשלימים מיום 27.11.07 פרטו העותרים טענות ביחס לצמצום העתידי בחשמל לרצועת עזה, ולטענתם כבר היום, ומאז הפצצת תחנת הכוח המקומית על-ידי חיל האוויר בשנת 2006, רצועת עזה נמצאת במצב של מחסור בחשמל, אשר מחייב את "החברה לחלוקת החשמל" בעזה ליזום בלית ברירה הפסקות חשמל של מספר שעות ביום. לטענתם, כבר עתה פוגעות הפסקות החשמל התכופות בתפקודן של המערכות החיוניות, כגון בתי החולים, משום שהתשתית ברצועת עזה אינה מאפשרת הבחנה בין ניתוק מערכות חיוניות לבין ניתוק חשמל לאוכלוסייה האזרחית. בנוסף, הודגש כי מניעת חשמל מבתיים של תושבי עזה מונעת מהם את האפשרות לקבלת מי שתייה נקיים לבתיים.

העתירה שלפנינו נוגעת, אפוא, לשני עניינים מרכזיים – צמצום אספקת הדלק וצמצום אספקת החשמל. טיעונה המרכזי של המדינה בעתירה, הוא כי נוכח העימות המזוין שבגדרו נשלטת רצועת עזה על-ידי ארגון טרור ומשטחה מבוצעות פעולות טרור נגד ישראל, ונוכח טענתה כי כיום אינה מחזיקה עוד ברצועת עזה בתפיסה לוחמתית, לא חלה עליה חובה לספק דלק או חשמל לרצועת עזה מעבר לדרוש לסיפוק הצרכים ההומניטריים החיוניים של האוכלוסייה האזרחית שם. נוכח המסקנות אליהן הגענו כמפורט להלן, ובהתחשב בהצהרת המדינה בדבר מחויבותה לקיום הצרכים ההומניטריים החיוניים ברצועת עזה, לא ראינו להתייחס בשלב זה לשאלות המשפטיות העקרוניות שהעלו הצדדים לפנינו.

I. אספקת הדלק

3. באשר לראש העתירה המתייחס לצמצום אספקת הדלק לרצועת עזה - דלק אותו רוכשת רשות האנרגיה הפלסטינית מחברת דור-אלון הישראלית - העותרים טוענים, כאמור, כי צמצום זה פוגע במצב ההומניטרי ברצועת עזה. זאת, מאחר שנוכח קיומן התכוף של הפסקות חשמל ברצועת עזה, מותנית פעולתן התקינה של המערכות השונות באספקת הדלק לגנרטורים, וכן נדרש דלק לשם הפעלתם התקינה של אמבולנסים, תחבורה ציבורית וכיוצא בזה. לטענת העותרים, מאז החל הצמצום באספקת הדלק חלה פגיעה בתפקוד מערכות המים והביוב ברצועת עזה, ואף תפקודו של בית החולים המרכזי ברצועה נפגע. מנגד, טוענים המשיבים כי צמצום אספקת הדלק - הבנוי והסולר - לרצועת עזה עומד כעת על 15% בלבד, צמצום אשר לטענתם, ובהתאם לנתונים שנמסרו על-ידם, אינו פוגע בצרכים ההומניטריים החיוניים הדרושים לתושבי רצועת עזה. נמסר לנו כי בנתונים שהוצגו כהערכות המשיבים ביחס לצריכת הדלק, הובאו בחשבון הצרכים הקיימים לשימוש בדלק. לפי ההערכה, כמות הדלק אשר סופקה בטרם הקיצוץ בדלק הייתה גדולה יותר מהצרכים ההומניטריים החיוניים של תושבי הרצועה, וכך גם המצב כיום, לאחר צמצום של 15% מהכמות שנדרשה וסופקה קודם לכן.

4. אכן, באשר לדלק, בהבדל מאספקת החשמל, לא שוכנענו כי לא ניתן לחלקו על-פי סדרי עדיפויות שיביאו בחשבון את הצרכים ההומניטריים של האוכלוסייה האזרחית וכן את הפעלת הגנרטורים לשם תפעול משאבות המים ומתקני החשמל באזור. העותרים עצמם אישרו כי כיום נעשית החלוקה של הדלקים בתוך עזה על-ידי ספקים פרטיים על-פי המרבה במחיר וללא קביעת תיעדוף. לעניין זה אין מקובלת עלינו טענת העותרים כי יש לאפשר ל"כוחות השוק" בעזה לפעול את פעולתם לעניין

צריכת הדלק, וכמו כן, אין מקובלת עלינו הטענה כי אין כל דרך להבטיח שהדלק המסופק אכן ישמש להפעלת המתקנים הנדרשים לצרכים ההומניטריים החיוניים. בנסיבות אלה, אם תבוצע חלוקה מבוקרת של הדלק המסופק באופן שיעניק את העדיפות הראויה לצרכים ההומניטריים החיוניים של האוכלוסייה האזרחית, נראה כי הכמות המסופקת גם לאחר הצמצום שעליו הוחלט, יהיה בה כדי לספק צרכים אלה.

5. עמדת המדינה היא, כי חלק מהדלק המועבר לרצועת עזה משמש, בפועל, למטרות שונות של ארגוני החבלה. לשיטת המדינה, במצב דברים זה עשוי הצמצום באספקת הדלק, באופן שבו הוא מבוצע, לפגוע בתשתיות הטרור וביכולתן לפעול נגד אזרחי מדינת ישראל. לפי הטענה, כמות הדלק המועברת אמורה להספיק עבור כל המטרות ההומניטריות הדורשות שימוש בדלק. בנסיבות אלה, אנו סבורים כי לעת הזו אין מקום ליתן צו על-תנאי וצו ביניים לעניין צמצום אספקת הדלק, משום שכאמור לא שוכנענו כי החלטת המשיבים לצמצם את כמות הדלק המועבר לרצועת עזה פוגעת, בשלב זה, בצרכים ההומניטריים החיוניים ברצועה. זאת, גם בהתחשב בכך שהמשיבים התחייבו מאז תחילת מדיניות צמצום אספקת הדלק לרצועת עזה לעקוב אחר המתרחש ולוודא כי הצמצום האמור אינו גורם לפגיעה הומניטרית בתושבי רצועת עזה, כפי שמתחייב מדיני המשפט הישראלי והמשפט הבינלאומי.

II. אספקת החשמל

6. בתגובה לטענות העותרים בעניין זה כמפורט לעיל, הגישו המשיבים הודעה מעדכנת, ובה ציינו כי לאחר עבודת מטה נוספת שבוצעה על-ידם הוחלט על צמצום באספקת החשמל בארבעה מתוך עשרה קווים דרכם מועבר חשמל מישראל לרצועת עזה. עוד הוחלט, כי בשלב זה לא יעלה הצמצום על 5% בכל אחד מארבעת הקווים, והוא יבוצע בהדרגה בקו אחד בכל שבוע, תוך מתן התראה מתאימה לגורמים הפלסטיניים הרלוונטיים. לטענת המשיבים, פעולה זו תחייב את הרשות השולטת ברצועת עזה לבצע ניהול עומסים ולצמצם את צריכת החשמל בפועל באזור אליו מספק הקו הרלוונטי חשמל, והדבר עשוי למנוע אספקת חשמל לצרכי פעולות טרוריסטיות כגון לבתי מלאכה לייצור רקטות קסאם, וכיוצא באלה. לשיטתם, אם ינהלו השלטונות בעזה את צריכת החשמל כראוי צפויה זרימת החשמל מישראל לרצועת עזה להימשך ללא הפרעה. לעומת זאת, אם תעבור הצריכה את המותר תופסק אספקת החשמל באופן אוטומטי, באמצעות מגבילי העומסים המותקנים על ארבעת קווי החשמל הנ"ל.

המשיבים מדגישים כי בצמצום האמור אין כדי לפגוע בצרכים ההומניטריים החיוניים, אשר אין כוונה מצד המדינה לפגוע בהם.

7. בדיון שקיימנו דיון ביום 29.11.07, ובו שמענו מפי הצדדים טענות משלימות, וכן שמענו את המצהירים מטעם המשיבים, אל"מ שלומי מוכתר, רמ"ח אג"ם במתפ"ש, ומר עידן ויינשטוק, מנהל מינהל החשמל במשרד התשתיות הלאומיות. מטעם העותרים שמענו את דבריו של העותר 2, מר מאהר נג'אר, סגן מנהל רשות המים במנהל עיירות החוף בעזה. לאחר שמענו את טיעוני הצדדים ואת המצהירים מטעמם, ובעקבות הנתונים החלקיים שנמסרו לנו, ראינו לנכון לבקש מהמשיבים השלמה נוספת של הנתונים בכל הנוגע לצמצום המתוכנן באספקת החשמל כדלהלן:

א. ראשית, שמענו במהלך הדיון מפיו של אל"מ מוכתר כי נפגש בימים האחרונים עם סגן ראש רשות האנרגיה ברצועת עזה, וגורמים נוספים. לדבריו, הוחלפו ביניהם דברים לעניין התכנית לצמצום החשמל לרצועת עזה. המשיבים מתבקשים, אם כן, להעביר לבית המשפט את המידע שהועבר בפגישה זו או במגעים אחרים, ואת הפרטים שנמסרו ביחס למצב ההומניטרי ברצועת עזה והשלכות צמצום החשמל על תושביה.

ב. שנית, בדיון לפנינו ציין אל"מ מוכתר כי בתקופה הקרובה יועבר לתחנת הכוח שנאי נוסף, אשר יוכנס לרצועה ממצרים, וישפר את תפקודה של תחנת הכוח המקומית. גם בקשר לנתון זה ברצוננו לקבל את מלוא המידע הרלוונטי על אופן השפעתו של השנאי הנוסף על אספקת החשמל לעזה וויסותה.

ג. שלישית, בדברים שאמר מנהל מינהל החשמל, מר ויינשטוק, צוינו מספר דרכים בהן יכולה הרשות הפלסטינית לווסת את צריכת החשמל בעזה, כך שניתן יהיה לשלוט בצריכת החשמל ולמנוע צריכת יתר באמצעות מניעת אספקת חשמל לצרכים בלתי חיוניים, תוך שמירה על אספקת חשמל שוטפת למקומות חיוניים כגון חברת המים ובתי החולים. העותרים חלקו בטיעוניהם על אמירות אלה, וטענו כי נוכח מצבה של תשתית החשמל ברצועת עזה, אין כל אפשרות מעשית לבצע ויסות באופן זה או אחר על-מנת לשלוט בחלוקת החשמל ברצועה. בנסיבות אלה, המשיבים מתבקשים להגיש לבית המשפט פירוט בדבר תשתית החשמל ברצועת עזה המאפשרת לבצע בפועל ויסות של אספקת החשמל למקומות שונים, ולהצביע על האופן שבו ניתן לבצע את הויסות האמור בתנאים הקיימים ברצועת עזה, באופן שלא יפגעו צרכים הומניטריים חיוניים של האוכלוסייה.

ד. רביעית, המדינה ציינה כי תכנית צמצום אספקת החשמל אמורה לחול על ארבעה מתוך עשרת הקווים המובילים חשמל מישראל לרצועת עזה. עם זאת, לא פורט בטיעונים מטעם המדינה מה יעדיהם של הקווים הללו ולאילו מקומות הם מספקים חשמל. על כן, המשיבים ימסרו לבית המשפט פרטים בדבר יעדיהם של קווי החשמל אשר האספקה בהם תוגבל, תוך ציון המקומות השונים, לרבות מתקנים חיוניים, ככל שיש כאלה, אשר מקבלים את אספקת החשמל שלהם באמצעות קווים אלה.

השלמות אלה תוגשנה לבית המשפט בתוך 12 ימים כשהן מגובות בתצהירים, והעותרים יוכלו להגיב עליהן בתוך 7 ימים נוספים. אנו מניחים כי עד לקבלת ההשלמות הדרושות והבירורים הנחוצים לא יוחל בביצוע התכנית להגבלת אספקת החשמל לרצועת עזה. לאחר קבלת התצהירים וההשלמות נחליט בדבר המשך הטיפול בעתירה.

ניתנה היום, י"ט כסלו, תשס"ח (29.11.07).

ש ו פ ט

ש ו פ ט

ה נ ש י א ה